

جرائم فضای مجازی

«خلاء با و ضرورت با»

سیدان بن میوزایی

مکرم آقا ابائین

حامد کومه‌ای

۱۳۹۹

سرشناسه : میرزایی، سیدامین/۱۳۶۴

عنوان و نام پدیدآور : جرائم و فضای مجازی: خلاها و ضرورت‌ها/
مؤلفان: سید امین میرزایی، اکبر آقابابائیان، حامد گومه‌ای

مشخصات نشر : تهران: فانوس دنیا، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۱۲۱ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س. م.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۰-۲

رده بندی دیویی : ۳۴۳/۵۵۰۹۹۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۳۵۷۱۵

www.fanoos-e-donya.ir
Fanoos.donya@yahoo.com

جرائم فضای مجازی «علاء» و ضرورت‌ها»
نویسندگان: سیدامین میرزایی، اکبر آقابابائیان، حامد گومه‌ای
انتشارات: فانوس دنیا
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۰-۲
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه	۱
بخش اول: آسیب‌ها، مزایا و خلأهای قانونی جرم‌انگاری در فضای مجازی	۵
فصل اول: خلأها و مزایای جرم‌انگاری	۵
فصل دوم: آسیب‌ها و خلأهای مجازات‌ها در جرائم فضای مجازی	۱۹
بخش دوم: ضرورت‌ها، پیش‌نیازها و اصول جرم‌انگاری و مجازات در فضای مجازی	۲۷
فصل اول: ضرورت‌ها، پیش‌نیازها و اصول تدوین مطلق مصوبات یونسکو و شورای اروپا	۲۷
فصل دوم: ضمانت‌های اجرای قوانین مرتبط با فضای مجازی	۶۱
بخش سوم: ارزیابی مصوبات و ارائه پیشنهادات	۸۳
فهرست منابع و داخذ	۱۰۹
الف: منابع فارسی	۱۰۹
ب: منابع لاتین	۱۱۹

مقدمه

یکی از موضوعات بسیار مهم و پیش روی جامعه ما، تغییرات اساسی در فضای زندگی است و اگر تا دیروز فضای فیزیکی محل انجام امور زندگی در جامعه محسوب می شد، امروزه فضای مجازی تغییرات شگرفی را در جابه جایی وجود آورده است؛ به طوریکه بسیاری از تبادلات تجاری، اداری، درمانی، بانکی و غیره در این فضا انجام می شود.

این فضا با امکاناتی که در اختیار مجرمان قرار می دهد، از یک سو به دنیای فیزیکی خدمات بیشتری را وارد می کند و از سوی دیگر، به لحاظ فرامرزی بودن آن و امکان ارتکاب جرم بدون نیاز به حضور فیزیکی مجرمان، تعقیب، پیگیری و نهایت دستگیری آن ها با مشکلات بسیاری همراه شده است. بنابراین شناخت عناصر و ارکان متشکله این جرائم و تفاوت آن با سایر جرائم مشابه در فضای واقعی و تعیین مجازات های متناسب با ماهیت رفتاری ارتکابی آن ها در نظر گرفتن مبانی فقهی و حقوقی در جرائم مربوط به این فضا از اصول بسیار مهم در رسیدن به اهداف موردنظر در تعیین مجازات های مربوط به این جرائم می باشد. شناسایی جامع مخاطرات محتمل در ناحیه جرائم فضای مجازی در ابعاد مختلف زندگی اجتماعی، پیش شرط اجرای موفق جرم انگاری و وضع مجازات در این زمینه است. مجازات های جرائم این حوزه بایستی روزآمد و متناسب با

ویژگی‌های خاص مجرمین این فضا باشد؛ متأسفانه در قانون جرائم رایانه‌ای ایران، مقنن صرفاً با وضع مجازات‌های مدرج اما مشابه از نوع حبس و جزای نقدی بدون در نظر گرفتن کارکرد پیشگیرانه این مجازات‌ها، کمترین توجه را به مجازات‌های تکمیلی، تبعی و یا جایگزین حبس نموده است.

گرچه پژوهش‌های پراکنده‌ای در حوزه موضوع این کتاب نگارش یافته است ولی نبودن موضوع و قلت آثار علمی با موضوع مورد بحث و نیز تحلیل توأمان فقهی و حقوقی، موضوع این کتاب را در حرای کر قرار داده است. البته نویسندگان مدعی کامل بودن کتاب خود بوده و امید دارند این کار مقدمه‌ای برای کارهای جدی‌تر و کامل‌تر گردد. مهمترین ویژگی این کتاب بررسی عناصر مجرمانه جرائم فضای مجازی و کارکرد انطباقی این عناصر با قواعد فقهی و کنوانسیون‌های بین‌المللی قوانین و مقررات فعلی کشور ایران از جمله قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ و یا قانون تجارت الکترونیک و سایر قوانین مصوب می‌باشد همچنین بدیع بودن و نو بودن موضوع کتاب بخصوص با توجه به کمبودهای فراوان تحقیقات نظری و تجربی در زمینه فضای مجازی و جرائم مربوط به آن و همچنین رشد و گسترش روزافزون این فضا و تنوع آن جرائم مربوط به آن، بررسی جرائم مربوط به این فضا را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. چرا که در زمینه پیشگیری، تدوین قوانین مناسب و مؤثر و کارآمد و بهبود وضعیت، نیازمند وجود تحقیقات نظری و میدانی در زمینه جرائم فضای مجازی خواهیم بود. به زودی با ترویج هرچه بیشتر این دهکده کوچک جهانی در میان عامه مردم، شاهد وقوع

سونامی جرائم فضای مجازی خواهیم بود که اگر در این زمینه تحقیقات کافی و متناسب با توجه به ماهیت متفاوت و به مراتب ارتکاب راحت‌تر جرائم در این فضا، صورت نپذیرد، عواقب جبران‌ناپذیری را چه در زمینه قانون‌گذاری و پیشگیری و چه در زمینه مشکلات اجتماعی و فرهنگی شاهد خواهیم بود.

فلذا این کتاب با هدف بررسی عناصر مجرمانه جرائم این فضا و انطباق آن با قواعد فقهی و کنوانسیون‌های بین‌المللی نقش مؤثری در شناخت و آگاهی مخاطبان آن نسبت به بررسی و انطباق جرائم مربوط به این حوزه ایفا خواهد کرد. مشروعیت مجازات‌های جرائم حوزه مجازی روی دیگر پژوهش در زمینه فضای مجازی است؛ چرا که ارائه و پیشنهاد مجازات‌های متناسب با جرائم حوزه فضای مجازی بررسی دقیق همه جانبه‌ای را می‌طلبد. مجازات‌های جرائم این حوزه بایستی روزآمد و متناسب با ویژگیهای خاص مجرمین این فضا باشد؛ متأسفانه در قانون مجازات‌های ایران با نوآوری کمی در این زمینه مواجه بوده‌ایم و مقنن صرفاً با وضع مجازات‌های مدرج اما مشابه از نوع حبس و جزای نقدی در وضع مجازات در این حوزه نموده است. این نوع مجازات‌ها دارای کمترین کارکرد پیشگیرانه می‌باشند؛ بنابراین وضع مجازات‌های عادلانه جدید و متناسب با اهداف مجازات در حوزه جرائم فناوری اطلاعات و فضای مجازی از اهم موضوعات مورد بحث در کتاب حاضر خواهد بود.

پیش‌بینی مجازات‌های جدید مانند محرومیت از دسترسی به وسایل ارتباطی برای مجرمین جرائم مجازی، نظارت دائم بر فعالیت‌های مجازی مجرمین و محکومین به مجازات و سازوکارهای

عملی برای اجرایی شدن آنها از اقدامات مهمی است که در زمینه
اعمال مجازات‌های جرائم فضای مجازی می‌توان به آنها اشاره نمود.
امید است که در نظر خوانندگان ارجمند مفید واقع شود.
ان شاء الله

www.ketab.ir